Bibliothek der k. k. techn. Hochschule Graz

UTRECHT.

1.

SLUIZEN.

	Wijdte in den dag. Meter.	Diepte slagdeuk onder A.P. Meter.	Schutlengte. Meter.
A. *Amstelsluis aan het Huis ten Drecht, gemeenschap gevende tusschen Amstellands- en Rijnlands boezem, met 2 schutkolken, ieder met 4 paar deuren, om naar weerszijden te keeren.*	8.15	2.90	57.70
	4.10	2.40	27.30
B. *Het Woerdensch verlaat, gemeenschap gevende tusschen Amstellands boezem en den boezem van Woerden, met 4 paar deuren om naar weerszijden te keeren.*	3.85	3.10	24.60

BEMALINGSWERKTUIGEN VAN DEN HAARLEMMERMEERPOLDER.

Voor de droogh ouding van den Haarlemmermeerpolder dienen drie stoompompwerktuigen: de Cruquius *nabij het* Spaarne, *de* Lijnden *in de nabijheid der sluizen te* Halfweg, *en de* Leeghwater *aan de plassen bij de* Kang.

Eenige bijzonderheden omtrent die werktuigen zijn in den volgenden staat vermeld:

	Leeghwater.	Cruquius of Lijnden.
Aantal ketels, Cornwalsche.		10
" " *Bouilleurs.*	5	
Spanning van den stoom boven de dampkringsdrukking (in atmospheren).	3	3
Aantal pompen	8	8
Aantal pompen, waarmede gewoonlijk gewerkt wordt.	9	7
Middellijn der pompen	1.60 *meter*	1.85 *meter*
Gemiddelde hoogte van opbrengst.	4.50 "	4.50 "
Twee stoomcylinders in elkander staande:		
de binneste in middellijn	2.14 "	2.14 "
" *buitenste* " "	3.63 "	3.63 "
IJzerdikte van den binnencylinder.	0.045 "	0.045 "
" " " *buitencylinder.*	0.038 "	0.038 "
Slaglengte der pompzuigers, overeenkomende met die van den stoomzuiger	2.85 "	2.85 "
Aantal slagen, dat de machine gewoonlijk maakt per minuut.	6	6 *tot* $6\frac{1}{2}$
De stoom werkt gewoonlijk met de volle spanning over $\frac{9}{10}$ *van de slaglengte, en wel onder den zuiger van den binnencylinder, wordt dan afgesloten en werkt verder bij uitzetting. Bij het dalen van de stoomzuigers bestaat er gemeenschap tusschen het ondereinde van den binnencylinder en de boveneinden van de beide cylinders, terwijl onder den zuiger van den buitencylinder voortdurend een luchtledig is.*		
De afgewerkte stoom wordt gecondenseerd.		
Aantal kub. meter water door elke pomp per slag opgebragt.	5	$6\frac{1}{2}$
Nuttig vermogen, dat de machine gewoonlijk uitoefent, in paardekrachten.	270	285

POLDERS, ENZ.

Polders of Waterschappen. (*In de provincie Utrecht worden de polders waterschappen genoemd*).

Op de kaart is de waterstaatkundige toestand geteekend. De administratieve indeeling is boven de kaart omschreven.

Hoogheemraadschap Rijnland.

Zie voor de polders, die tot het Hoogheemraadschap behooren, de opgaven boven de kaart.

Het Hoogheemraadschap heeft ten zijnen laste het onderhoud van eenige en het toezigt op al de werken, die behooren tot den algemeenen waterstaat van Rijnland, en heeft eenigermate toezigt over de huishoudelijke belangen van elken in het Hoogheemraadschap gelegen polder.

Tot de werken van Rijlands algemeenen waterstaat behooren de dijken en andere waterkeeringen, onverschillig door wie deze worden onderhouden, de duinen, die op zijne kosten worden beplant, de gemeene boezem, de bruggen en eenige wegen.

Aan Dijkgraaf en Hoogheemraden is opgedragen het toezigt over verveeningen en ontgrondingen.

De oprigting van het Hoogheemraadschap dagteekent reeds van voor 1255.

Het tegenwoordige reglement van bestuur is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 6 Julij 1857 (Staatsblad n°. 90).

Hoogheemraadschap Amstelland.

Zie voor de polders, die tot het Hoogheemraadschap behooren, de opgaven boven de kaart. Het Hoogheemraadschap heeft geene werken ten zijnen laste.

Het bestuur van Amstelland wordt gevoerd krachtens een handvest van Keizer Karel V van 25 September 1525.

Hoemraadschap van den Amstel en Nieuweramstel.

Het omvat drie polders tot Amstelland behoorende: te weten den Binnendijkschen Buitenvelderschen-, den Amstelveenschen- of Middel- en den Bovenkerkerpolder.

Het Heemraadschap is belast met het onderhoud van den Amstel, de Drecht en de Aar, van nabij Amsterdam tot de Rijnbrug tegenover de Goudsche sluis onder Aarlanderveen, alsmede van eenige wegen, bruggen, enz.

Het Heemraadschap is oorspronkelijk ingesteld door Keizer Karel V, bij octrooi van 31 December 1520. De werkkring van het bestuur heeft groote uitbreiding verkregen bij Koninklijk besluit van 5 April 1823, n°. 77.

Grootwaterschap de Ronde Veenen.

Zie voor de polders, die tot dit Grootwaterschap behooren, de opgaven boven de kaart. Alle polders van dit Grootwaterschap behooren tot Amstelland.

De polder de Ronde Veenen omvat de voormalige polders Wilnis bewesten Heinoomsvaart, Wilnis boosten Heinoomsvaart, Oudhuizen bewesten Bijleveld, Oudhuizen boosten Bijleveld, Demmerik, Vinkeveen, Abcoude Proostdij, Aasdom in het Veen en de Noorder Zuider en benoorden de Zuwe polder, welke alle één waterstaatkundigen polder uitmaken en nu vereenigd zijn onder één bestuur, namelijk dat van het Grootwaterschap.

Bij dit bestuur zijn in onderhoud:

a. *de ringkaden van het Grootwaterschap,*
b. *de sluizen, die gemeenschap geven met den algemeenen binnenboezem,*
c. *de moleus tot bemaling van dien boezem,*
d. *de waarden, welke den algemeenen binnenboezem vormen en verschillende wegen.*

Het heeft toezigt op alle waterkeerende en wateraleideude werken, behoorende tot of in verband staande met den algemeenen waterstaat van het Grootwaterschap.

Behalve voor Botshol vormt het bestuur van het Grootwaterschap met de betrokken gemeentebesturen het bestuur van de veenderijen in het Grootwaterschap gelegen.

Het tegenwoordige reglement van bestuur is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 11 Januarij 1868 (Staatsblad n°. 52.)

Grootwaterschap van Woerden.

Zie voor de polders, die tot het Grootwaterschap behooren, de opgaven boven de kaart.

Het Grootwaterschap heeft ten zijnen laste het onderhoud van de Woerdersluis te Spaarndam, van de sluis te Goejanverwelle, de inlaatsluis in den IJsseldijk voor de Enkele Wiericke, de Haanwijkersluis, de sluis te Oudewater, die te Bodegraven, de bruggen over de Dubbele en Enkele Wiericke, de Groevenbrug en de brug te Bodegraven over den Rijn.

Het bestuur van het Grootwaterschap heeft buitendien toezigt op alle werken behoorende tot den algemeenen waterstaat van Woerden, zoo als alle waterkeerende of wateraleidende werken, waarlij sommige onderdeelen van het Grootwaterschap gemeen belang hebben.

Het heeft toezigt op de verveeningen en ontgrondingen, voor zoover dit onderwerp niet tij Prov. reglement is geregeld, en eenigermate op de huishoudelijke belangen van elken in het Grootwaterschap gelegen polder of waterschap.

Het Grootwaterschap is opgerigt in 1322 bij handvest van Willem Graaf van Holland en Henegouwen. Het tegenwoordige reglement van bestuur is goedgekeurd bij Kon. besluit van 20 Augustus 1857 (Staatsblad n°. 67).

VERVEENINGEN EN DROOGMAKERIJEN.

De Stommeer- *met den* Hornmeerpolder *in denzelfden ring gelegen, is daarvan gescheiden door een lage kade, Middelkade genaamd.*

De Stommeer *is drooggemaalt omstreeks het jaar* 1650, *volgens octrooi van 23 Julij* 1622; *de* Hornmeer *eenigen tijd later, krachtens octrooi van 4 Mei* 1657.

Wassenaarsche polder. *De droogmaking is ondernomen in* 1666 *volgens octrooi van* 24 *Junij van dat jaar.*

Groote Heiligegeestpolder, *drooggemaalt in* 1700, *volgens octrooi van* 16 *April* 1699.

Goegerpolder, *de droogmaking is ondernomen in* 1715, *volgens octrooi van* 16 *Maart van dat jaar.*

Polder Vierambacht, *eerst drooggemaalt in* 1736—1744, *volgens octrooi van* 11 *Januarij* 1736. *Na inbraak weder drooggemaalt in* 1767—1768.

Griet- en Vriesekoopsche polder. *De droogmaking is ondernomen in* 1741, *volgens octrooi van* 9 *Februarij* 1741.

Polder Oudendijk, *drooggemaalt in* 1763—1766, *volgens octr. van* 6 *Maart* 1727.

Drooggemaakte Veender en Lijkerpolder, *drooggemaalt in* 1781—1784, *volgens octrooi van* 5 *Maart* 1744.

Polder Vrouwgeest, *drooggemaalt in* 1798—1799, *volgens octrooi van* 4 *October* 1756.

POLDERS OF WATERSCHAPPEN DIE GEHEEL OF GEDEELTELIJK OP DE KAART VOORKOMEN.

Administratieve indeeling.

HOOGHEEMRAADSCHAP RIJNLAND.

Noordholland.

Haarlemmermeerpolder.
Huigslooterpolder.
Stommeerpolder.
Hornmeerpolder.
Drooggemaakte Oosteinderpoelpolder.

Zuidholland.

Aderpolder.
Buurterpolder.
Veender en Lijkerpolder buiten de bedijking.
Googerpolder.
Drooggemaakte Veender en Lijkerpolder.
Blaauwe polder.
Frederikspolder.
Veenderpolder.
Griet en Vriesekoopsche polder. (*Bestaande uit drie waterstaatkundige polders.*)
Groote Heiligegeestpolder.
Kleine Heiligegeestpolder.
Wassenaarsche polder.
Noordeindsche polder. } *maken zamen een waterstaatkundigen*
Geerpolder. } *polder uit.*
Schilkerpolder.
Bloklandsche polder.
Rijnsaterwoudsche polder.
Korteraarsche polder.
Hoef- en Schoutenpolder. (*Bestaande uit twee waterstaatkundige polders van deze namen, waarvan de laatste gemeen ligt met den Zuid- en Noorderinder polder.*)
Zuid- en Noorderinderpolder. (*maakt met den Kortstekerpolder en den Schoutenpolder één waterstaatkundigen polder uit.*)
Uiteindsche en Middelpolder.
Uiteindsche droogmakerij.
Polder Vierambacht. (*Bestaande uit drie waterstaatkundige polders.*)
Groote, Kleine en Kalkovensche polders.
Polder Gnephoek.
Polder Vrouwgeest.
Lagenwaardsche en Bruinadesche polder.
Vlietpolder.
Polder Oudendijk. (*Bestaande uit een hoog en laag gedeelte.*)
Plaspolder.
Polder Nieuwkoop.
Polder Nieuwkoop en Noorden.

HOOGHEEMRAADSCHAP AMSTELLAND.

Noordholland.

Bovenkerkerpolder. (*Bestaande uit een hoog en laag gedeelte*).
Polder Rondehoep. (*Bestaande uit drie waterstaatkundige polders, waarvan er één op dit blad voorkomt.*)
Thamerbinnenpolder. (*Bestaande uit een hoog en laag gedeelte.*)
Thamerbuitenpolder. } *vormen met den Buitendijkschen Buitenvelderschen polder één waterstaatkundigen*
Uithoornsche polder. } *polder, genaamd de Legmeerplassen.*
Kalslagerpolder. }

Zuidholland.

Buitendijksche Oosterpolder. (*gedeeltelijk in Utrecht*).
Gecombineerde Noordschebuurter en Voordijksche polder.
Zevenhovensche polder. (*gedeeltelijk in Utrecht*).
Oude Westerpolder. (*ligt geneen met polder Nieuwkoop en Noorden.*)

Utrecht.

Waterschap Blokland. (*gedeeltelijk in Zuidholland*)
Waterschap Westveen.

GROOTWATERSCHAP DE RONDE VEENEN.

Mijdrechtsche droogmakerij 1ste *bedijking.*
" " 2de " } *te zamen een waterstaatkundigen polder uitmakende.*
" " 3de " }
Polder de Ronde Veenen.

GROOTWATERSCHAP VAN WOERDEN.

Zuidholland.

Polder Achttienhoven.

Utrecht.

Waterschap Kamerik Teylingens.

TOELICHTING.

De polders op de kaart hebben de kleur van den boezem, waarop zij uitwateren, in verschillende tinten.

Polders, door een bies van donkerder tint omgeven, brengen het water niet regtstreeks op den boezem, maar eerst op een anderen polder, of op een gemeenschappelijken binnenboezem. De alzoo bij elkander behoorende polders hebben gelijke tint.

Bij polders die afwateren op meerdere boezems of polders is de kleur dienovereenkomstig gestreept en gebiesd.

Hooge gronden, boezem- en vlietlanden zijn niet gekleurd.

Voorboezems van molens, al zijn zij ook door een sluisje met wachtdeur van den boezem gescheiden, zijn voorgesteld als tot dien boezem behoorende.

Molensluisjes en inlaatdukers zijn niet in het rood aangewezen.

Tot meer duidelijke aanwijzing van de boezemwateren zijn daarbij de benamingen in het rood gesteld.

VERKLARING DER TEEKENS.

Schepradwatermolen.
Vijzelwatermolen.
Stoomgemaal met aanwijzing van het aantal paardekrachten.
De onder het stoomgemaal geplaatste letter geeft het bemalingswerktuig aan; v. vijzel, p. pomp.
Kleine watermolen.
Bij bemalingswerktuigen, die het water op den boezem uitslaan, is geen cijfer gesteld; bij die, welke het aan de uitslaande moleus toemalen, het cijfer 2; bij weder lager geplaatste het cijfer 3; enz.
Uitwateringsluis
Schutsluis
Duiker onder door een waterleiding.
Peilschaal.
z.p. Zomerpeil van polders.
w.p. Winterpeil van polders.
-4.20 Cijfers zonder voorafgaande letter geven terreinshoogten aan.
Straat-, grind-, schulpwegen, enz.
De grootte der polders is gegeven in Bunders, *volgens meting op de kaart.*
Getallen, met het teeken + of — er voor geplaatst, geven hoogten aan in meters boven of beneden Amsterdamsch peil (A.P.)

BOEZEMS.

Amstellandsboezem.

Oppervlakte van den boezem ongeveer 600 *B.*
Oppervlakte der polders, die op den boezem uitwateren, ongeveer 30000 *B.*
De gemiddelde waterstand over de 10 *jaren* 1858—1867, *waargenomen aan de peilschaal te Diemerbrug aan de Weesportrekvaart, was* — 0.35.
Hoogste en laagste stand van den boezem gedurende genoemde jaren:
21 *Februarij* 1865 . . . . . + 0.07.
29 *Mei* 1860 . . . . . — 0.98.
Het vastgestelde maalpeil is — 0.15. (*Men koudt zich echter tegenwoordig daar niet aan.*)
De waterkeeringen of kaden langs den boezem hebben in den regel een hoogte van + 0.15 *tot* + 0.30, *doch voor eenige polders bedraagt die hoogte niet meer dan A.P. en reikt voor andere tot* + 0.75.
De boezem ontlast zich op het IJ en de Zuiderzee door sluizen te Amsterdam, door de Ijenslootersluis en door de Diemerdammersluis. De ontlasting te Amsterdam heeft plaats op de grachten der stad, zoodat het water met het stadswater vereenigd op het IJ komt.
De gemiddelde stand van het stadswater van Amsterdam over de 10 *jaren* 1858—1867 *was* — 0.35.
In het IJ te Amsterdam over genoemde jaren: vloed + 0.03, *eb* — 0.30.

Boezem van Woerden.

Oppervlakte van den boezem ongeveer 170 *B.*
Oppervlakte van de polders, die op den boezem uitwateren, ongeveer 17190 *B.*
Boezemland ongeveer 400 *B.*
De gemiddelde waterstand over de 10 *jaren* 1858—1867, *waargenomen aan de peilschaal te Bodegraven, was* — 0.47.
Hoogste en laagste standen van den boezem over dezelfde jaren:
27 *November* 1866 . . . . . — 0.09.
13 *Mei* 1863 . . . . . — 0.78.
De boezem ontlast zich op den boezem van Rijnland door de sluis te Bodegraven.
De inlating van water heeft plaats uit den IJssel door de duikersluis, gelegen in de Enkele Wiericke te Goejanverwelle.
De Enkele Wiericke wordt afgesloten van den boezem van Woerden bij een stand van — 0.22 *en de Dubbele Wiericke bij een stand van* — 0.17, *dat tevens de maalpeilen zijn voor de moleus, die er op uitslaan.*
Volgens de concept keur, vastgesteld den 29*sten October* 1867 *door de vereenigde vergadering van het Grootwaterschap, zal het maalpeil van aen boezem van Woerden woerden = A.P., de kaden langs den boezem een hoogte moeten hebben van* + 0.15 *tot* + 0.62,
die langs de Enkele Wiericke — 0.04,
" " " *Dubbele* " + 0.05.

Rijnlands boezem.

Oppervlakte van den boezem ongeveer 3550 *B.*
Oppervlakte der polders, die op den boezem uitwateren, ongeveer 77150 *B.; boezemland ongeveer* 14200 *B.* (*duingronden zijn hieronder niet begrepen*). *Ook ontvangt de boezem het water van het Grootwaterschap van Woerden.*
De gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1858 *tot* 1867, *waargenomen aan de peilschaal te Oudewetering, was* — 0.53.
Hoogste en laagste standen van den boezem, gedurende de genoemde jaren:
11 *November* 1866 . . . . . — 0.11*b*.
1 *Julij* 1858 . . . . . — 0.89.
en buitengewone standen vóór de droogmaking van het Haarlemmermeer:
Storm van 29 *November* 1836 { *Oeertoom* . . . + 0.77. *Oudewetering* . — 1.10.
Storm van 29 *December* 1836 { *Oeertoom* . . . — 1.57. *Warmond* . . . + 0.92.
Stempelpeil — 0.57*b*. *Wanneer tusschen* 1 *Maart en* 1 *September de boezem daalt tot dit peil, wordt te Halfweg en te Katwijk de lozing belet; hetzelfde peil geldt voor het weder vrij laten der uitwatering bij rijzing van den boezem.*
Peil voor inlaten van water uit den IJssel, van 1 *Mei tot* 1 *October,* — 0.65.
Maalpeil voor de polders ten zuiden van den Rijn — 0.27*b*. *De sluizen in den Zuidelijken of Hoogen Rijndijk worden bij hoogen boezemstand dagt gezet.*
De kaden langs den boezem hebben een hoogte van — 0.22 *tot* + 0.70.
De boezem ontlast zich op het IJ door vijf sluizen te Spaarndam, waarvan drie tevens schutsluizen zijn, en één uitsluitend bestemd is voor het stoomgemaal; en door drie sluizen te Halfweg, waarvan één tevens voor het stoomgemaal dient;
op de Noordzee door de uitwateringsluis aan het einde van het Katwijksche kanaal;
en op den IJssel door vier sluizen te Gouda, waarvan twee tevens schutsluizen zijn, en één uitsluitend dient voor het stoomgemaal.
Bij onvoldoende natuurlijke lozing wordt de boezem afgemalen door drie stoomscheprad werktuigen, waarvan één te Spaarndam, één te Halfweg en één te Gouda. De standen van den boezem, waarbij deze werktuigen in dienst worden gesteld, zijn:
in Januarij, Februarij en December . . . — 0.37.
in Maart en November . . . . . — 0.42.
in April en October . . . . . — 0.47.
in Mei en September . . . . . — 0.52.
in Junij, Julij en Augustus. . . . . . — 0.57.

VERWIJZING.

Meerdere opgaven omtrent het beheer der polders enz., en in het algemeen omtrent waterstaatsaangelegenheden worden gevonden in de navolgende werken:

"De zæweringen en waterschappen van Noordholland door Mr G. de Vries, Az. Haarlem, Johannes Enschedé en Zonen. 1864".

"Beschrijving van den Waterstaat van het Hoogheemraadschap Rijnland door A. van Egmond. Nieuwe Verhandelingen van het Bat. Genootschap voor proef. wijsb. te Rotterdam, tweede reeks, eerste deel, tweede stuk".

"Het verzekeren van een vasten boezemstand aan Rijnland, beschouwd door de Ingenieurs J. F. W. Conrad, L. A. Reuvens en T. J. Stieltjes. 1868".

"De droogmaking van het Haarlemmermeer, door Jhr. Mr. Gevers van Endegeest".

"Beknopt overzigt der geschiedenis van de verveening en droogmaking der bedijkingen onder Mijdrecht, als verslag op verzoek der ingelanden door de directie van de 3de bedijking opgemaakt".

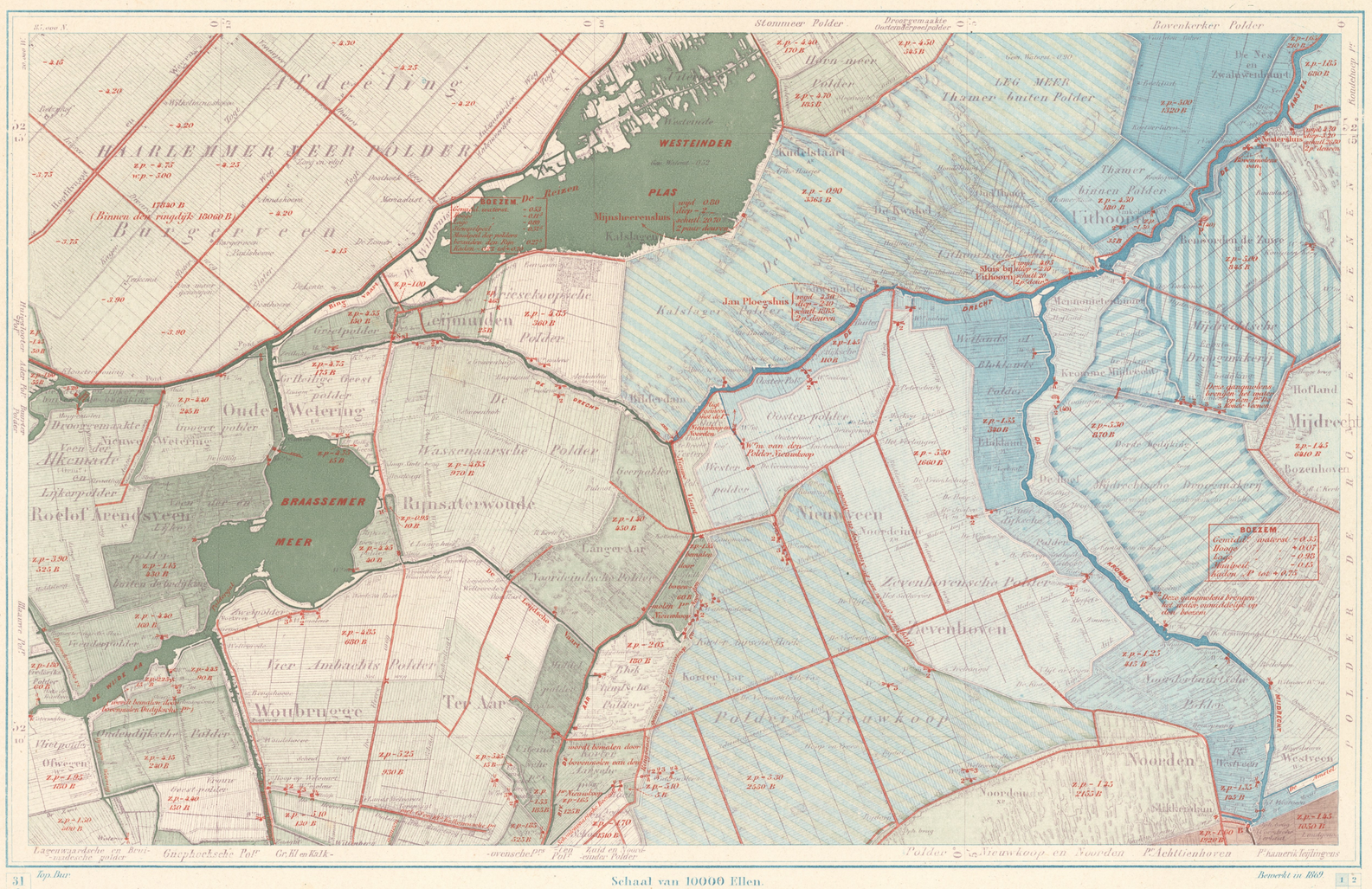

Polder Nieuwkoop, *drooggemaalt in* 1797—1809, *volgens octrooi van* 29 *December* 1796.

Zevenhovensche polder, *drooggemaalt in* 1797—1809, *volgens octrooi van* 29 *December* 1796.

Rijnsaterwoudsche polder, *drooggemaalt in* 1834, *volgens octr. van* 4 *Julij* 1797.

Veenderpolder, *drooggemaalt in* 1834, *volgens octrooi van* 1 *October* 1792.

Uiteindsche droogmakerij, *drooggemaalt in* 1838, *volgens octrooi van* 4 *Julij* 1797.

Hoefpolder, *drooggemaalt in* 1815, *volgens octrooi van* 27 *December* 1813.

De Haarlemmermeerpolder. *Het sedert* 1852 *drooggemaakte Haarlemmermeer is ontstaan door de uitbreiding en vereeniging van verschillende kleine meren, als het Oude Haarlemmermeer, het Leidsche meer, het Oude meer en het Spieringmeer, welker gezamenlijke oppervlakte, volgens Bolstra, achtereenvolgens zou zijn geweest:*

in 1531	5600 *B.*	*in* 1687	15410 *B.*
" 1591	10570 "	" 1740	16600 "
" 1647	14450 "	" 1808 *was zij*	17775 "

Leeghwater leverde het eerste volledige plan tot droogmaking in 1641, *waarbij* 160 *moleus, 4 hoog opmaalende, werden noodig geacht.*

Vele andere plannen werden ontworpen, waarvan echter geen tot uitvoering kwam. De stormen van November en December 1836 *toonden op nieuw de hooge noodzakelijkheid aan tot beteugeling van het Haarlemmermeer; door het opgestuwde meerwater ontstond toen groote schade en werden veel polders overstroomd.*

Eindelijk werd de bedijking en droogmaking van dezen plas vastgesteld bij de wet van 22 *Maart* 1839 (*Staatsblad n°.* 7).

Door de droogmaking werd de oppervlakte van Rijnlands boezem van bijna 22500 *op ongeveer* 4300 *B. gebragt.*

Later werd zij door de droogmaking van het Lutkemeer en den Oosteinderpoel tot 3550 *B. verminderd.*

De nadeelen van het verkleinen van Rijnlands boezem zijn opgeheven door het bouwen van 3 *stoomgemalen tot het afmalen van dea boezem, en door de verbetering van de uitwatering bij Katwijk; alsmede door het geven van ruime gelegenheid tot het inlaten van zoetwater uit den IJssel bij het stoomgemaal te Gouda.*

De vingdijk der droogmakerij, lang 59500 *meter, thans hoog* + 0.70 *tot* + 1.70, *werd gesloten in het begin van Junij* 1848. *De droogmaking is geschied door middel van* 3 *stoompompwerktuigen: de Leeghwater, de Lijnden en de Cruquius. De Leeghwater begon te werken* 7 *Junij* 1848, *de Lijnden* 1 *April* 1849 *en de Cruquius* 19 *April* 1849. *Het Meer was droog tegen het einde van Junij* 1852.

Kleine Heiligegeestpolder, *drooggemaakt in* 1860, *volgens octrooi verleend bij Koninklijk besluit van* 3 *Maart* 1833.

Thamerbinnenpolder, *drooggemaakt in* 1848—1851, *volgens octrooi van* 15 *Februarij* 1792.

Mijdrechtsche droogmakerij 1ste bedijking, *drooggemaakt volgens octrooi van* 26 *Augustus* 1789.

Nadat een eerste proefneming tot droogmaking mislukt was, heeft het Rijk de droogmaking in 1838 *ondernomen. Zij is geschiedt door een gang van* 4 *vijzelmolens, twee hoog, aan de zijde van de Nes, door een stoompompwatermolen van* 40 *p. k., die het water op den Amstel bragt en door een gang van* 4 *vijzelmolens,* 2 *hoog, aan de Kerkwaart, die het water op den algemeenen binnenboezem der Ronde Veenen uitsloegen.*

De verkooping der gronden heeft plaats gehad in 1852.

Mijdrechtsche droogmakerij 2de bedijking, *drooggemaakt volgens octrooi van* 26 *Augustus* 1789.

De droogmaking heeft plaats gehad door een stoomgemaal (stelsel Fijnje) uitslaande op den algemeenen binnenboezem der Ronde Veenen, en is volbragt in de jaren 1852—1856. *Dit stoomgemaal is vervaiten nu de* 2de *met de* 3de *bedijking vereenigd is.*

Mijdrechtsche droogmakerij 3de bedijking, *drooggemaakt volgens octrooi van* 26 *Augustus* 1789.

De bedijking was voltooid in 1856. *De droogmaking heeft plaats gehad in* 1863—1864 *door middel van een gang van* 2 *vijzelmolens, die het water op den Amstel, en een stoomvijzelmolen van* 40 *p. k., die het water op den algemeenen binnenboezem der Ronde Veenen bragten.*

Drooggemaakte Oosteinderpoelpolder, *drooggemaakt in* 1865—1867, *volgens concessie verleend bij Koninklijk besluit van* 23 *Junij* 1865, *n°.* 58.

De droogmaking heeft plaats gehad door middel van 2 *stoomcentrifugaalpompen, ieder van* 20 *p. k.*

In den Veender en Lijkerpolder buiten de bedijking *heeft een verveening plaats volgens concessie, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van* 1858 *en gewijzigd bij Koninklijk besluit van* 1860. *De verveening moet in* 1888 *voltooid zijn.*

De verveening in het waterschap Achttienhoven, *waarvoor octrooi verleend is in* 1774, *is bijna voltooid.*

In den Uithoornschen polder *heeft de verveening plaats krachtens de generale ordonnantie van* 29 *Julij* 1747 *en volgens het reglement van Noordholland van* 1851, *Prov. Blad n°.* 124.

In het Grootwaterschap de Ronde Veenen *hebben verschillende verveeningen plaats krachtens het reglement op de veenderijen in Utrecht, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van* 21 *December* 1859, *n°.* 49; *de verveening te* Wilnis aan de veldzijde *heeft plaats volgens concessie, verleend bij Koninklijk besluit van* 27 *October* 1862, *n°.* 63; *die verveening moet in het jaar* 1922 *voltooid zijn.*

De verveeningen in den Noordeindschen polder, Bloklandschen polder, Korteraarschen polder, polder Nieuwkoop en Noorden, *in* waterschap Blokland, *in den* Noordschebuurter en Voordijkschen polder *en* waterschap Westveen, *goedgekeurd reeds van ouden datum en zijn van weinig beteekenis meer. Zij behooren tot de zoogenaamde plasverveeningen, waaraan geene verplijting tot droogmaking verbonden is.*

STANDEN VAN HET BUITENWATER AAN DE UITWATERING-SLUIZEN VAN RIJNLANDS BOEZEM.

De gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1858 *tot* 1867, *is geweest:*

In het IJ te Spaarndam. .	*de vloed.*	+ 0.11.
	de eb	— 0.22.
In het IJ te Halfweg . . .	*de vloed.*	+ 0.09.
	de eb	— 0.21.
In de Noordzee te Katwijk	*de vloed.*	+ 0.87.
	de eb	— 0.71.
In den IJssel te Gouda . .	*de vloed.*	+ 1.06.
	de eb	— 0.23.